

2 Wereld

Oefenen per onderwerp

Gebruik bij deze vragen de Bosatlas 54^e of 55^e druk. Daarbij oefen je kaartvaardigheden en hanteer je diagrammen. Bij het centraal examen is het gebruik van een atlas niet meer toegestaan. Kaarten en andere bronnen vind je dan in een bijlage. Zie voor meer informatie blz. 7.

Opgave 1 – Rozenhandel (vrij naar examen 2011-II)

bron 1 De reis van de roos

Vroeger werden bloemen vlakbij de consument geproduceerd. Rozen werden in verwarmde kassen verbouwd. Toen de rozenhandel globaliseerde, ontwikkelde Nederland zich tot draaischijf van de handel. Tegenwoordig worden rozen voornamelijk verbouwd in landen als Kenia en Ethiopië. Het kweken en selecteren van rozensoorten gebeurt nog steeds in Nederland. Ook het veilen van rozen gebeurt in Nederland. Vanuit de veiling worden de rozen over de wereld verspreid en belanden ze uiteindelijk via de bloemist in de vaas.

Als het zover is, hebben de rozen vaak een langere reis afgelegd dan de koper ooit zal maken.

vrij naar: Die Reise der Rose, Praxis Geographie, februari 2010

Bestudeer bron 1 voor de vragen 1 tot en met 5.

Uit bron 1 blijkt dat in de keten van het kweken tot de verkoop van rozen een aantal stappen is te onderscheiden. Deze stappen zijn in het onderstaande schema opgenomen:

	onderdeel in de keten	centrum of periferie	reden
stap 1	kweek en selectie van nieuwe rozensoorten	1	6
stap 2	productie	2	
stap 3	veiling	3	
stap 4	(groot)handel	4	
stap 5	verkoop aan consument	5	7

2p 1 Schrijf de cijfers 1 tot en met 5 uit het schema op je antwoordblad en schrijf erachter of het bijbehorende onderdeel uit de keten vooral in het centrum of de periferie plaatsvindt.

2p 2 Schrijf de cijfers 6 en 7 uit het schema op je antwoordblad en schrijf achter elk cijfer de reden waarom het betreffende onderdeel in het centrum of in de periferie plaatsvindt.

De uitschuiving van de rozenproductie is onder andere mogelijk geworden door tijd-ruimtecompressie.

2p 3 Leg uit op welke manier tijd-ruimtecompressie van invloed is op de rozenproductie. Je antwoord moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Perifere landen als Kenia en Ethiopië profiteren minder van de rozenhandel dan centrumlanden.

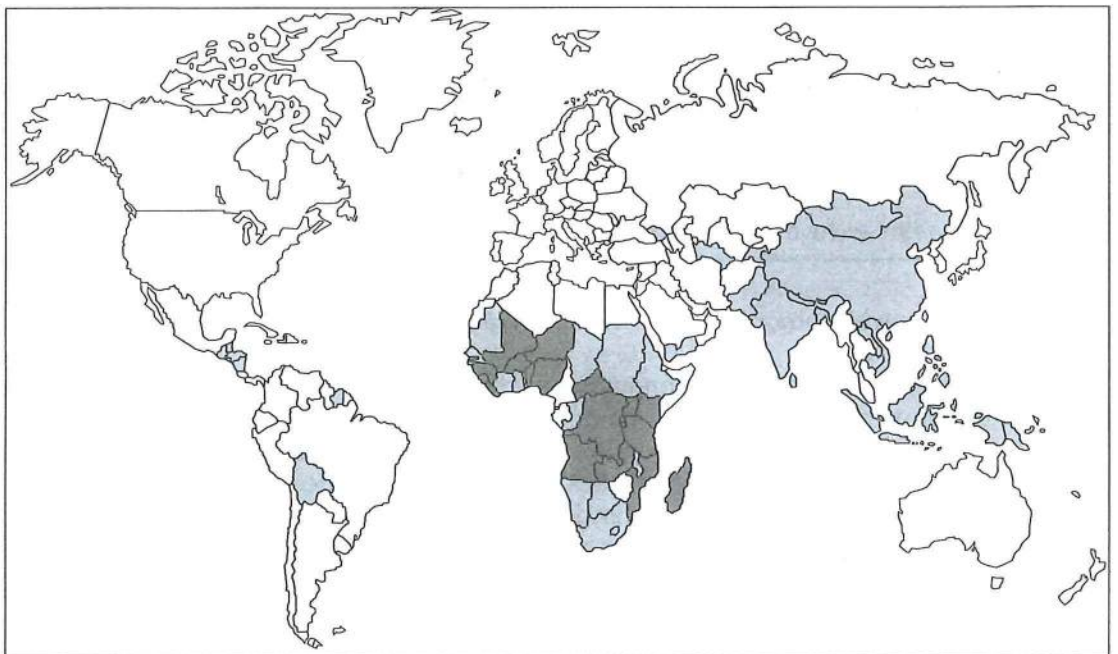
- .p 4 Geef daarvoor een oorzaak.

Stelling: De uitschuiving van de rozenproductie naar Kenia en Ethiopië vergroot de regionale ongelijkheid in die landen.

- :p 5 Geef een passende redenering bij deze stelling.

Opgave 2 - De millenniumdoelen (vrij naar examen 2014-I)

bron 2 Percentage van de bevolking dat minder dan \$ 1,25 per dag te besteden heeft (in 2011)

Legenda:

	geen gegevens		10% - 39%
	minder dan 10%		40% of meer

0 2000 4000 km

vrij naar: www.millenniumdoelenatlas.nl

bron 3 Aantal mensen dat minder dan \$ 1,25 per dag te besteden heeft (in 2011)

vrij naar: www.millenniumdoelenatlas.nl

Bestudeer de bronnen 2 en 3 voor de vragen 6 tot en met 8.

De Verenigde Naties hebben in 2000 acht millenniumdoelen geformuleerd. Een van deze doelen is het terugbrengen van de armoede in de wereld. De Verenigde Naties gebruiken als maat voor armoede in een land het percentage van de inwoners dat minder dan \$ 1,25 per dag te besteden heeft. Volgens de Verenigde Naties leven wereldwijd nu nog anderhalf miljard mensen onder deze grens.

- 1p 6 Geef een argument waarom het percentage inwoners dat minder dan \$ 1,25 per dag te besteden heeft een betere indicator is voor de armoede in een land dan het bnp per inwoner.

Gebruik bron 3.

Er worden verschillende afbeeldingsmethoden voor kaarten gebruikt. De kaart in bron 3 is een anamorfosekaart.

- 1p 7 Op welke wijze zijn de gegevens op deze kaart afgebeeld?

Op basis van bron 3 lijkt armoede in Azië een groter probleem te zijn dan in Afrika. Toch vinden veel deskundigen dat armoede in Afrika een groter probleem is.

- 2p 8 Geef hiervoor twee argumenten.

Opgave 3 – Kledingindustrie in Bangladesh (examen 2015-II)

bron 4 Top 10 van kledingexporterende landen in 2005 en 2011

2005	waarde van de kledingexport (x miljard \$)	2011	waarde van de kledingexport (x miljard \$)
China	74.2	China	153.8
Italië	18.7	Italië	23.3
Duitsland	12.4	Bangladesh	19.9
Turkije	11.8	Duitsland	19.6
India	8.7	India	14.4
Frankrijk	8.5	Turkije	13.9
Mexico	7.3	Vietnam	13.2
Bangladesh	6.9	Frankrijk	11.0
België	6.7	Spanje	9.2
VS	5.0	België	9.1

bron: WTO

bron 5 Wantoestanden in de kledingindustrie in Bangladesh

De textielindustrie in Bangladesh omvat ongeveer 5.000 fabrieken waar 3,6 miljoen werknemers kleding produceren die voornamelijk voor de export bestemd is. De arbeidsomstandigheden in Bangladesh zijn slecht.

Het maandloon van een textielarbeidster ligt rond de 40 euro. Sinds 2005 zijn ten minste 1.800 werknemers omgekomen als gevolg van fabrieksbranden en ingestorte gebouwen. In 2013 stortte een kledingfabriek in waarbij meer dan 1.100 werknemers de dood vonden.

Wereldwijd heerste grote verontwaardiging over de arbeidsomstandigheden in deze fabriek.

vrij naar: www.nrc.nl

Bestudeer de bronnen 4 en 5 voor de vragen 9 tot en met 11.

In de top 10 van kledingexporterende landen staan ook Europese landen.

Dit is opvallend, omdat de lonen in de kledingindustrie in Europa hoger liggen dan in landen als China of Bangladesh.

- 1p **9** Welk kenmerk van de kledingindustrie in deze Europese landen zorgt ervoor dat deze landen toch grote kledingexporteurs kunnen zijn?

Veel westerse winkelketens laten hun kleding maken door kledingbedrijven in Bangladesh.

Deze kledingbedrijven zijn daar gevestigd omdat de productiekosten van kleding daar laag zijn. Dat komt niet alleen door de lage lonen in Bangladesh.

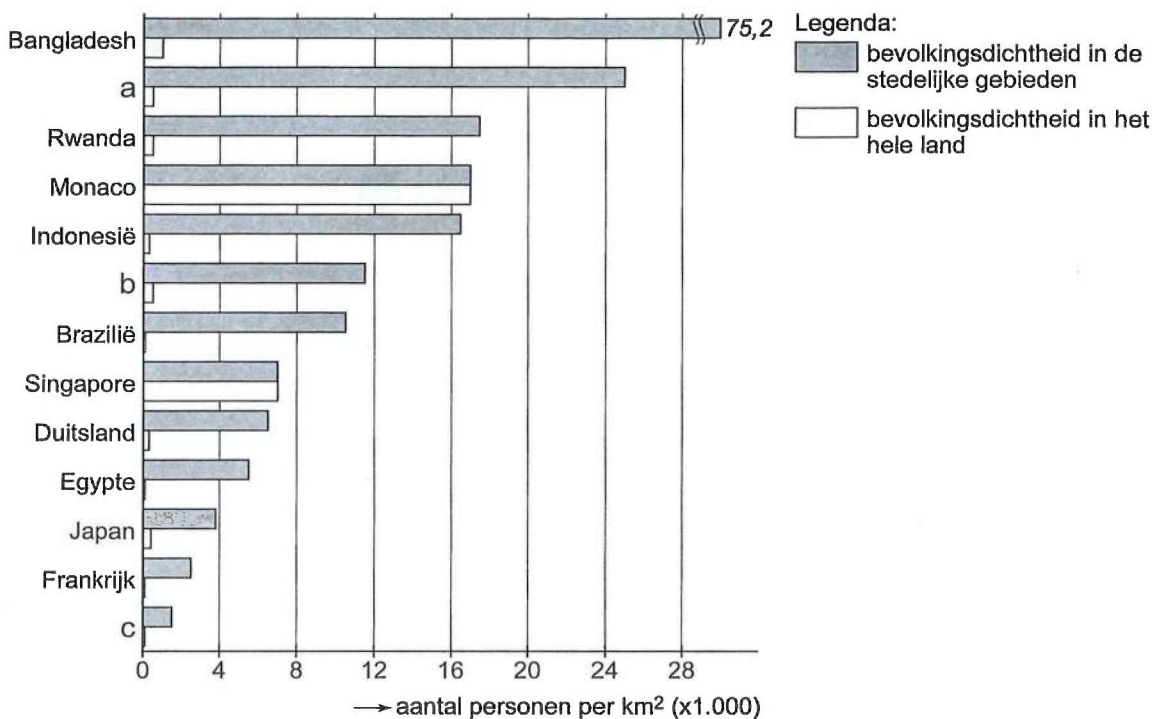
- 3p **10** Geef nog drie kenmerken van Bangladesh waardoor de productiekosten van kleding daar laag zijn.

Het instorten van een kledingfabriek in Bangladesh in 2013 kreeg wereldwijd veel media-aandacht (zie bron 5). Deze ramp kan op termijn bijdragen aan een verbetering van de arbeidsomstandigheden, maar ook aan economische stagnatie in Bangladesh.

- 2p **11** Geef aan op welke wijze de ramp kan bijdragen aan
- een verbetering van de arbeidsomstandigheden in Bangladesh;
  - economische stagnatie in Bangladesh.

Opgave 4 – Bevolkingsdichtheid (vrij naar examen 2015-II)

bron 6 Bevolkingsdichtheid in een aantal landen in 2010

bron: UN, Demographia

Bestudeer bron 6 voor de vragen 12 tot en met 14.

Gebruik bron 6.

De letters a, b en c in bron 6 zijn in willekeurige volgorde van de landen Australië, India en Zuid-Korea.

- 1p 12 Noteer de letters a, b en c onder elkaar op je antwoordblad. Schrijf achter elke letter de naam van het juiste land.

Gebruik bron 6.

In landen met een hoog bnp per inwoner is de bevolkingsdichtheid in de stedelijke gebieden in het algemeen lager dan in landen met een laag bnp per inwoner.

- 3p 13 Geef aan
- waarom dit verband over het algemeen opgaat;
  - welk land met een relatief hoog bnp per inwoner uit bron 6 afwijkt van dit algemene verband;
  - welk land met een relatief laag bnp per inwoner uit bron 6 afwijkt van dit algemene verband.

Stelling: De bevolkingsdichtheid in stedelijke gebieden zal in semiperifere landen de komende decennia toenemen.

- 2p 14 Geef een argument vóór en een argument tégen deze stelling.

Opgave 5 – Import en export in Australië (examen 2017-II)

bron 7 Import en export van Australië in 2013 (x miljard Australische dollar)

A\$ 318.5 miljard
totale waarde van de export

Top 5 exportlanden

101	China
49	Japan
21	Zuid-Korea
15	VS
11	India

Top 5 export

69	ijzererts
39	steenkool
15	toerisme
14	aardgas
13	goud

Legenda:

A\$ Australische dollar (x miljard)

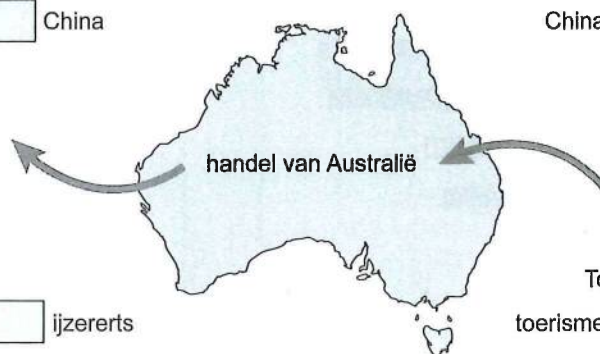
A\$ 328.7 miljard
totale waarde van de import

Top 5 importlanden

China	49
VS	39
Japan	21
Singapore	17
Thailand	13

Top 5 import

toerisme	24
ruwe aardolie	20
auto's	18
geraffineerde aardolie	18
transportgoederen	9

Bestudeer bron 7 voor de vragen 15 tot en met 18.

De export van Australië was tot ongeveer 50 jaar geleden vooral gericht op één land. Dat land behoort nu niet meer tot de top 5 exportlanden (zie bron 7).

1p **15** Welk land is dat?

Gebruik bron 7.

2p **16** Geef aan

- welke positie Australië inneemt in het wereldsysteem;
- waarin het exportpakket van Australië afwijkt van dat van de meeste landen met een vergelijkbare positie in het wereldsysteem.

De laatste decennia is *global shift* van invloed op de relatieve ligging van Australië.

1p **17** Geef aan op welke wijze *global shift* van invloed is op de relatieve ligging van Australië.

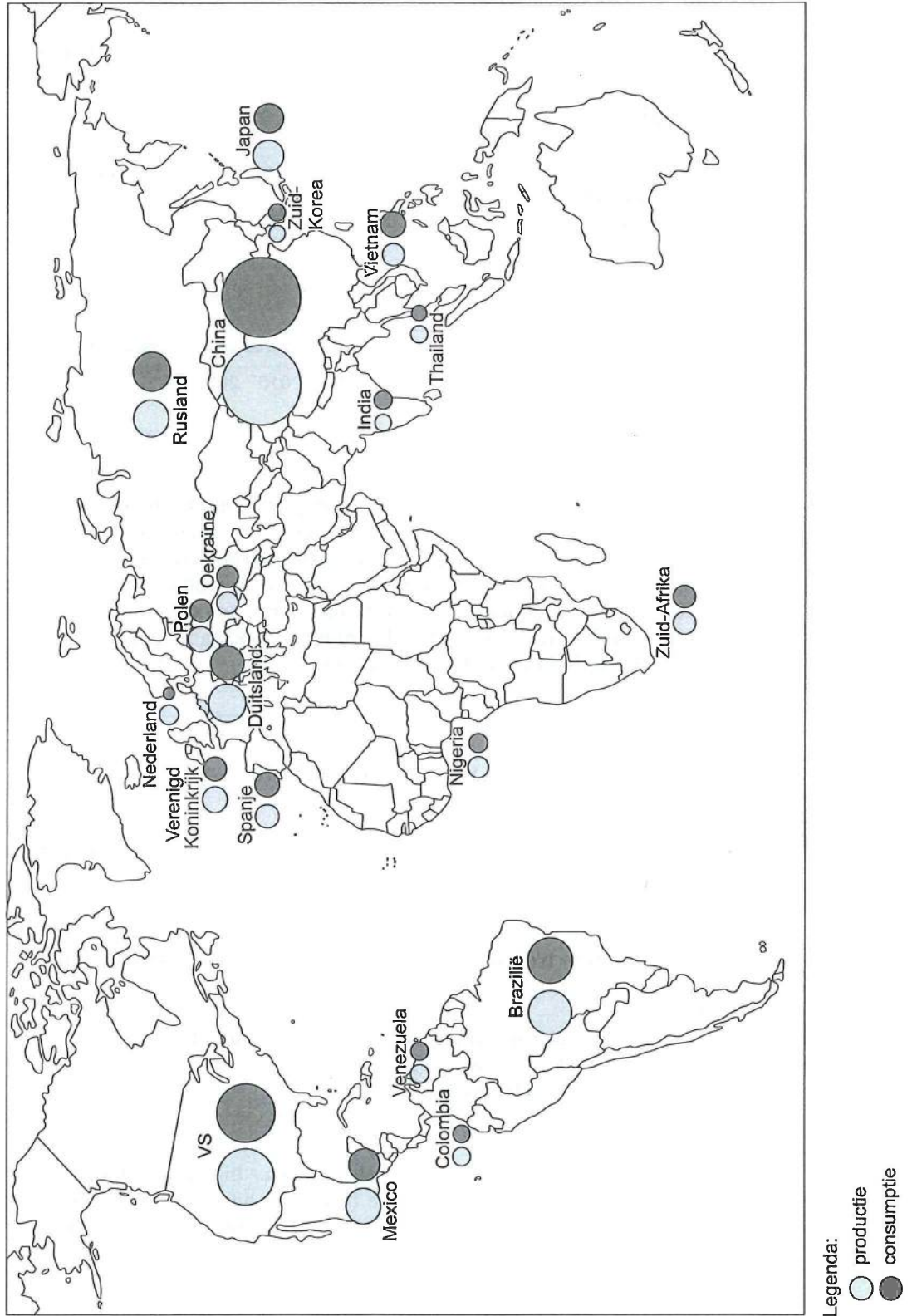
Australië exporteerde 50 jaar geleden nog weinig naar China, maar tegenwoordig is China de belangrijkste exportbestemming.

3p **18** Geef aan op welke wijze de volgende factoren hieraan bijdroegen:

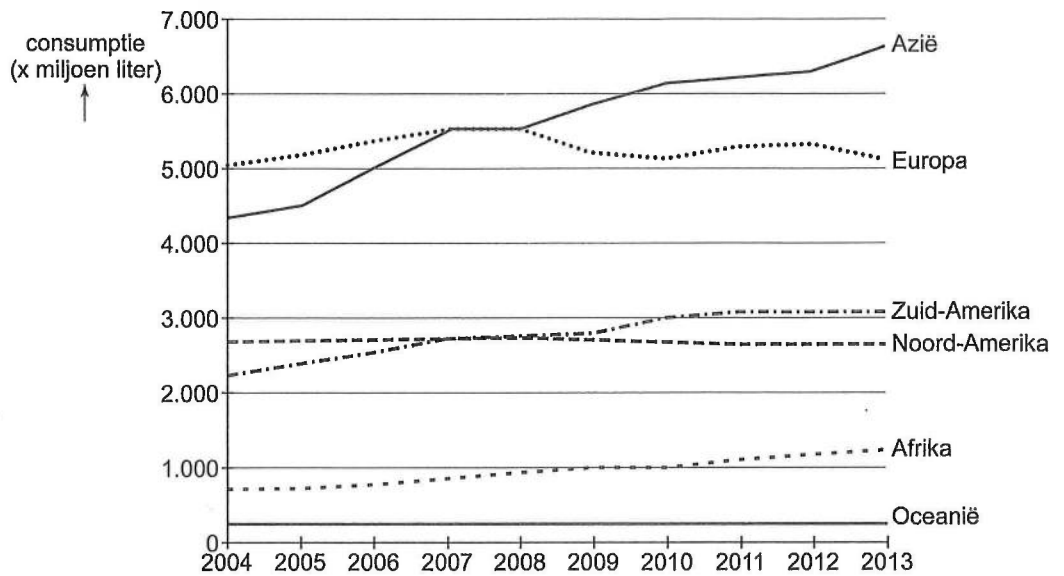
- een politieke verandering in China;
- een economische ontwikkeling in China;
- een natuurlijk kenmerk van China.

Opgave 6 – Globalisering van bier (examen 2017-II)

bron 8 De 20 landen met de grootste bierproductie (2013)

bron 9 Jaarlijkse bierconsumptie per werelddeel 2004-2013**bron 10** Pilsland heeft trek in speciaalbier

De bierconsumptie loopt in Nederland al jaren terug. In 1990 dronk de gemiddelde Nederlander nog 90 liter bier per jaar, in 2013 was dit nog geen 70 liter. Toch groeit het aantal brouwerijen explosief. In 2014 werden 37 nieuwe brouwerijen opgericht. Het betreft vooral kleine brouwerijen die voor de lokale markt produceren. Brouwerijen zoals Helderse Jongens uit Den Helder, Graafsch Genot uit Grave en de Heidebrouwerij uit Ede brouwen vooral ambachtelijke speciaalbieren. In 2003 waren er in Nederland 64 kleine brouwerijen. Ruim tien jaar later waren het er al bijna 250.

Bestudeer de bronnen 8, 9 en 10 voor de vragen 19 tot en met 21.

Gebruik bron 8.

Bier wordt, in tegenstelling tot kleding, vaak dicht bij de afzetmarkt gemaakt.

3p **19** Geef

- de aanwijzing in bron 8 waaruit je kunt afleiden dat bier vaak dicht bij de afzetmarkt gemaakt wordt;
- twee redenen waarom bier vaak dicht bij de afzetmarkt gemaakt wordt.

Gebruik bron 9.

De ontwikkeling van de bierconsumptie verschilt per continent.

2p **20** Geef een reden waarom de bierconsumptie

- zich in Azië ontwikkelt zoals afgebeeld in bron 9;
- zich in Europa ontwikkelt zoals afgebeeld in bron 9.

In Afrika verdwijnen lokale bieren en wordt steeds meer bier van multinationals verkocht. In Nederland komen juist steeds meer lokale bieren op de markt (zie bron 10).

2p **21** Geef aan waarom globalisering in Afrika leidt tot het verdwijnen van lokale bieren en in Nederland leidt tot de ontwikkeling van nieuwe lokale bieren.

Opgave 7 – Globalisering in de staalindustrie (vrij naar examen 2018-II)

bron 11 Top 10 van de staalproducerende landen in 1985, 2000 en 2015

	1985		2000		2015	
	land	tonnen	land	tonnen	land	tonnen
1	Sovjet-Unie	154.668	China	128.500	China	803.830
2	Japan	105.279	Japan	106.444	Japan	105.152
3	Verenigde Staten	80.067	Verenigde Staten	101.824	India	89.582
4	China	46.794	Rusland	59.136	Verenigde Staten	78.916
5	West-Duitsland	40.497	Duitsland	46.376	Rusland	71.114
6	Italië	23.898	Zuid-Korea	43.107	Zuid-Korea	69.673
7	Brazilië	20.455	Oekraïne	31.767	Duitsland	42.678
8	Frankrijk	18.808	Brazilië	27.865	Brazilië	33.245
9	Polen	16.126	India	26.924	Turkije	31.517
10	Groot-Brittannië	15.722	Italië	26.759	Oekraïne	22.933

bron 12 Tata Steel wil af van Britse staalfabrieken

Op het hoogtepunt van de staalindustrie werkten in West-Europa honderdduizenden mensen in deze sector. Maar de laatste decennia neemt het aantal werknemers snel af. De enige Nederlandse staalproducent, Koninklijke Hoogovens in IJmuiden, fuseerde in 1999 met de grootste staalproducent uit Groot-Brittannië tot Corus. In 2007 werd Corus overgenomen door Tata Steel uit India.

Tata Steel wil nu af van de staalfabrieken in Groot-Brittannië. De redenen: hoge productiekosten, verouderde fabrieken en de wereldwijde overproductie van staal. Tata Steel heeft aangekondigd dat alle opties voor herstructurering van de staalfabrieken in Groot-Brittannië open gehouden worden, inclusief verkoop of sluiting. Als dat laatste gebeurt, zou er wel eens een definitief einde kunnen komen aan de Britse staalindustrie.

Bestuur bron 11 en 12 voor de vragen 22 tot en met 24.

Gebruik bron 11.

In de staalindustrie heeft tussen 1985 en 2015 *global shift* plaatsgevonden.

- 22** Toon dit aan met bron 11.

Gebruik bron 12.

De overname van Corus door Tata Steel in 2007 wijkt af van de traditionele verhoudingen in het wereldsysteem.

- 23** Geef aan
- om welke reden Tata Steel Corus heeft overgenomen;
  - dat deze overname afwijkt van de traditionele verhoudingen in het wereldsysteem.

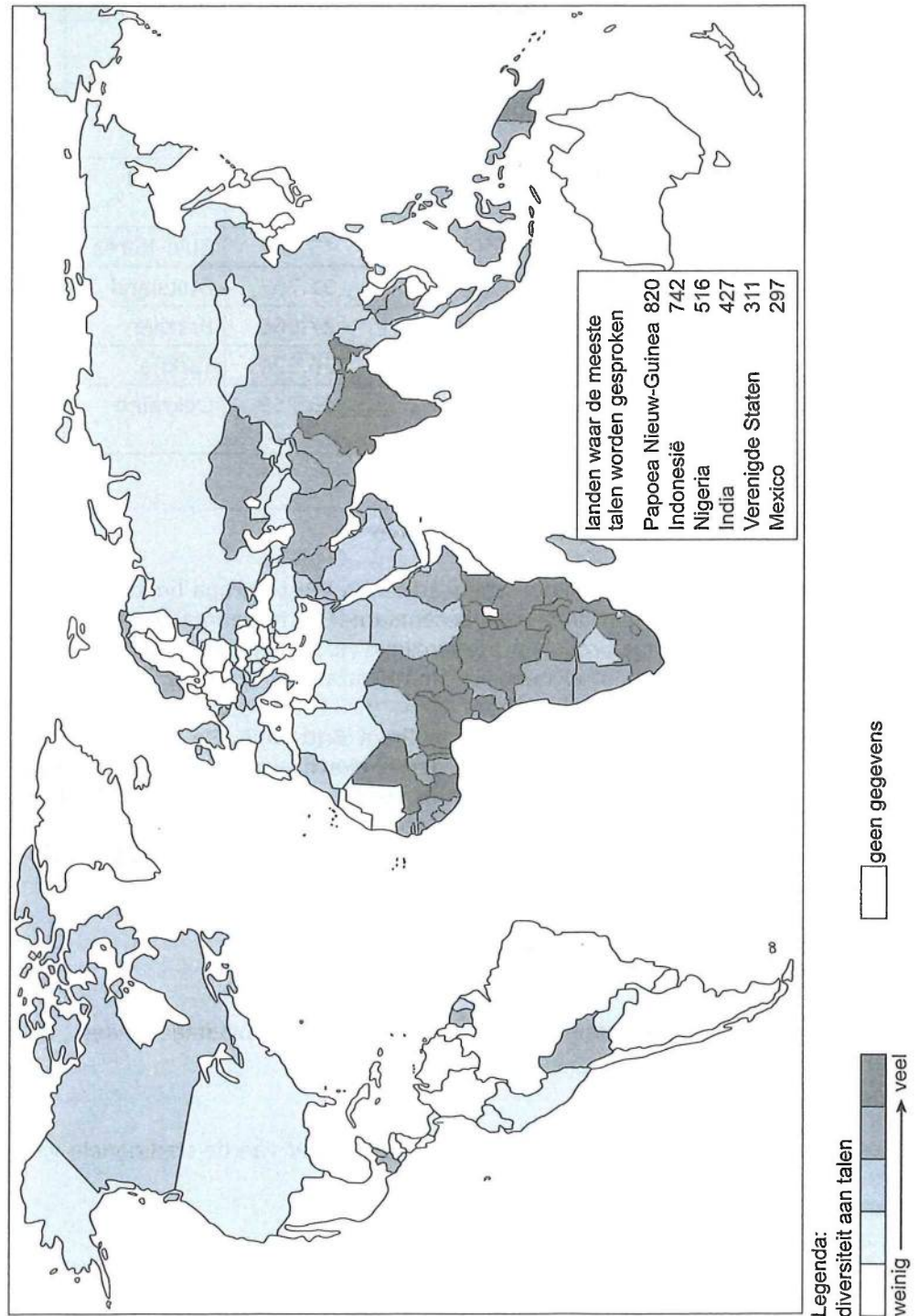
Gebruik bron 12.

De regionale ongelijkheid in Groot-Brittannië is al relatief groot. Als Tata Steel besluit de staalfabrieken in Groot-Brittannië te sluiten zal de regionale ongelijkheid nog groter worden

2p 24 Beredeneer dit.

Opgave 8 – Diversiteit aan talen (vrij naar examen 2018-II)

bron 13 Diversiteit aan talen

Bestudeer bron 13 voor de vragen 25 tot en met 28.

Wereldwijd worden zo'n 7.000 verschillende talen gesproken. De taal die op mondiale schaal als lingua franca wordt gezien, is niet de taal die door de meeste mensen als eerste taal wordt gesproken.

- 2p **25** Noem de taal
- die op mondiale schaal wordt gezien als lingua franca;
  - die door de meeste mensen als eerste taal wordt gesproken.

Gebruik bron 13 en een natuurkundige wereldkaart.

Bron 13 toont een lijst van zes landen waar de meeste talen worden gesproken. Behalve Papoea Nieuw-Guinea hebben deze landen een gemeenschappelijk demografisch kenmerk.

- 2p **26** Geef aan
- welk demografisch kenmerk dit is;
  - waardoor juist in Papoea Nieuw-Guinea zo veel verschillende talen konden ontstaan.

In Europese landen wordt vaak één gemeenschappelijke voertaal gesproken, terwijl de diversiteit aan talen in Afrikaanse landen vaak veel groter is (zie bron 13).

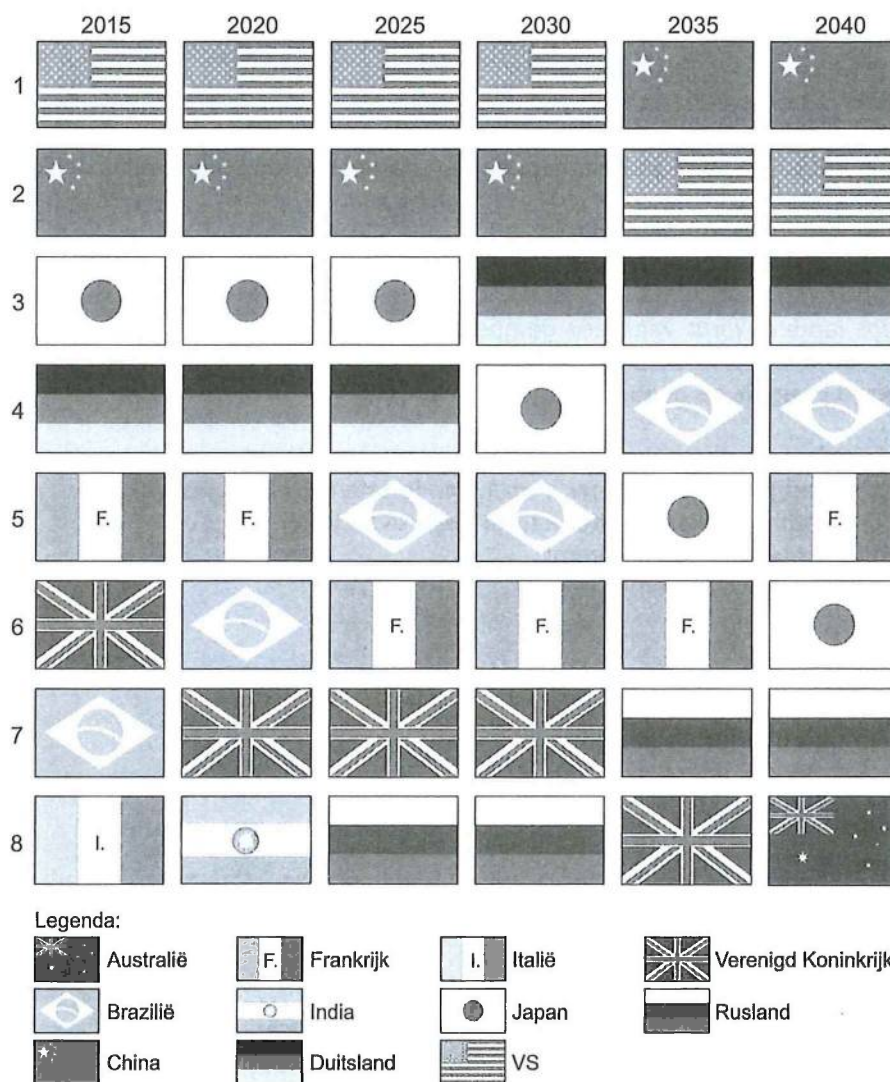
- 2p **27** Beredeneer dit vanuit de politieke dimensie.

In (semi-)perifere landen neemt het aantal gesproken talen door globalisering af, terwijl in centrumlanden juist steeds meer verschillende talen worden gesproken.

- 2p **28** Geef aan dat door globalisering het aantal gesproken talen
- in (semi-)perifere landen afneemt;
  - in centrumlanden toeneemt.

Opgave 9 – Top 8 economische grootmachten (vrij naar examen 2015-I)

bron 14 Ranglijst van de economische grootmachten tussen 2015 en 2040 volgens analist David Sterman

vrij naar: www.investinganswers.com

Bestudeer bron 14 voor de vragen 29 en 30.

De analist David Sterman heeft een ranglijst gemaakt van de economische grootmachten tussen 2015 en 2040 (bron 14). Dit heeft hij gedaan op basis van de volgende criteria:

- het bnp;
- de koopkracht van de bevolking;
- de omvang van de middenklasse;
- de leeftijdsopbouw van de bevolking;
- de omvang van de natuurlijke hulpbronnen.

Gebruik bron 14.

- 1p 29 De landen Brazilië, Rusland, India en China worden samen aangeduid als de BRIC-landen. Welk BRIC-land zal volgens bron 14 een ontwikkeling doormaken die afwijkt van die van de andere BRIC-landen?

Gebruik bron 14.

- 2p 30 Japan en Brazilië zullen tussen 2015 en 2040 volgens bron 14 elk een andere ontwikkeling doormaken. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het verschil in leeftijdsopbouw tussen deze twee landen. Beredeneer dat dit verschil bijdraagt aan de andere ontwikkeling die voor deze landen in bron 14 wordt voorspeld.

Opgave 10 – Globalisering van de filmindustrie (examen 2015-I)

bron 15 Hollywood en Bollywood

Jaarlijks worden wereldwijd ongeveer drieduizend films gemaakt. Het grootste deel van de opbrengsten wordt in de Verenigde Staten gerealiseerd.

Volgens andere maatstaven zit de grootste filmindustrie van de wereld niet in Hollywood maar in Bollywood, in het Indiase Mumbai dat vroeger Bombay heette. Hier worden twee keer meer films geproduceerd dan in Hollywood en er kijken ook nog eens meer mensen naar. Het aantal mensen dat naar de Bollywoodfilms kijkt wordt geschat op 3,6 miljard. Dat is een miljard meer dan dat naar Hollywoodfilms kijkt.

vrij naar: Nieuwenhuis, E., *De grote globaliseringsgids*, 2006

bron 16 Bollywoodfilms buiten India

Sinds enkele jaren wordt voorzichtig gemorreld aan het monopolie van de westerse film in de Europese bioscopen. Sinds 2005 worden in verschillende Nederlandse bioscopen Bollywoodfilms geprogrammeerd. In enkele andere westerse landen worden al langer Bollywoodfilms gedraaid. Ook in andere delen van de wereld zijn de Bollywoodfilms populair, in grote delen van Azië en Afrika zijn ze zelfs populairder dan de Amerikaanse films.

Een belangrijk nieuw motief van de Bollywoodfilms is de mate waarin Indiërs in het buitenland vasthouden aan de Indiase cultuur. Steeds wordt benadrukt dat het belangrijk is traditionele waarden in stand te houden, ook als die in de westerse samenleving onder druk komen te staan.

Respect voor de familie en het opofferen van individuele verlangens staan in hoger aanzien dan het najagen van persoonlijk geluk.

vrij naar: Van der Heijden, S., *Minirok en sari in Bollywood*, in: *Geografie*, mei 2007

Bestudeer de bronnen 15 en 16 voor de vragen 31 tot en met 34.

- In vergelijking met de traditionele industrieën heeft bij de filmindustrie minder uitschuiving plaatsgevonden.
- 2p 31 Geef aan
- welk onderdeel van de productieketen bij de traditionele industrieën vaak werd uitgeschoven en bij de filmindustrie minder;
  - waarom dit onderdeel bij de filmindustrie minder werd uitgeschoven.

Hollywoodfilms zijn een belangrijk Amerikaans exportproduct. De export van Hollywoodfilms heeft niet alleen betrekking op de economische dimensie.

- 2p **32** Geef aan
- op welke dimensie de export van Hollywoodfilms nog meer betrekking heeft;
  - met welk begrip de wereldwijde invloed van Hollywoodfilms vanuit deze dimensie wordt aangeduid.

India heeft een grote filmindustrie in Bollywood. Deze filmindustrie is veel groter dan die in China en ook veel eerder tot bloei gekomen.

- 1p **33** Geef hiervoor een politieke reden.

Bollywoodfilms worden niet alleen in bioscopen in Azië gedraaid, maar ook in bioscopen in een aantal westerse landen (zie bron 16).

- 2p **34** Geef aan
- in welke twee westerse landen de meeste Bollywoodfilms worden gedraaid;
  - waarom juist in die landen veel Bollywoodfilms worden gedraaid.